

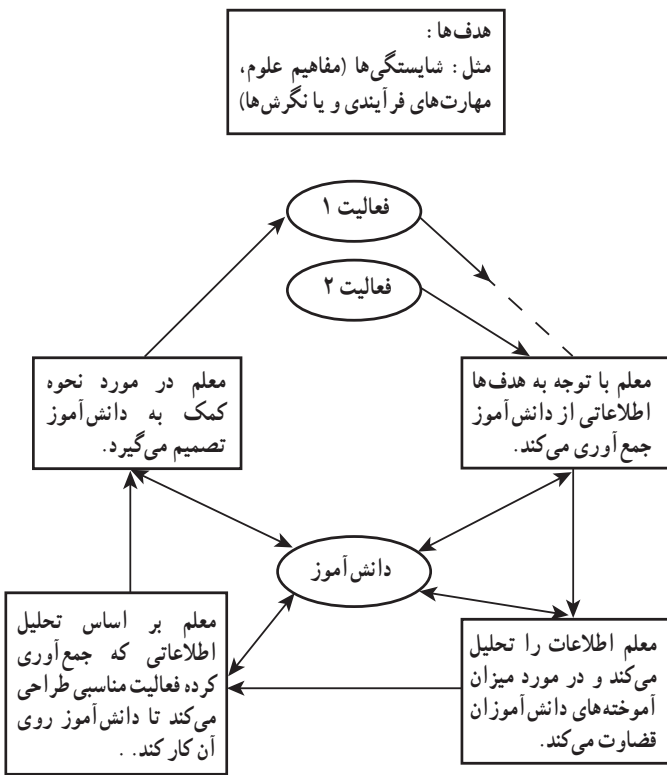
چگونه دانش آموز در عمل ارزشیابی می شود؟

در عمل فرایند جمع آوری اطلاعات از آموخته های دانش آموز برای ارزشیابی وی از طریق ارزشیابی مستمر و پایانی امکان پذیر است.

ارزشیابی مستمر

ارزشیابی مستمر در فرایند آموزش نقش مهمی ایفا می کند. در هر مرحله آموزش، معلم باید ازجایی شروع کند که دانش آموز در آن جا ایستاده است. اگر گامی که برمی دارد کوتاه باشد برای دانش آموز خسته کننده است و اگر این گام بلند باشد برداشتن آن گام از توان دانش آموز خارج است.

در فرایند ارزشیابی مستمر دانش‌آموزان با یک دیگر مقایسه نمی‌شوند، دانش‌آموز نمره یا رتبه نمی‌گیرد و معلم با قبول تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان و این که هر کدام به کمک‌های متفاوتی نیاز دارند آنان را ارزیابی می‌کند. نمودار زیر چرخه ارزشیابی مستمر یا ارزشیابی پویا و سازنده را نشان داده است.

نمودار چرخه سنجش مستمر

همان‌طوری که از این نمودار می‌توان فهمید، ارزشیابی مستمر یا سازنده بخشی از فرایند آموزش تلقی می‌شود و در هر گام از جریان آموزش جاری است: «مریم نمی‌تواند از حسی غیر از حس بینایی و شنوایی در شناخت محیط اطراف استفاده کند، علی نوبت را رعایت می‌کند اما به نظر دیگران توجه نمی‌کند، مینا خیلی خوب به جزئیات گیاه توجه کرده است اما نمی‌تواند همه را به خوبی بیان کند و سینا در مقایسه این دو گیاه به تفاوت‌های کاملاً آشکار و بارز آن دو توجه دارد اما نمی‌تواند به تفاوت‌های نه چندان آشکار مثل ضخامت برگ‌ها و با... اشاره کند».

این اطلاعات به معلم کمک می‌کند که بفهمد هر دانش‌آموز به چه کمکی نیاز تا به سطح مورد انتظار برسد و براساس آن برنامه درسی خود را طراحی کند.

پیشنهاد می‌شود برای هر کلاس معلم یک دفتر حدوداً ۴۰ برگی را خاص ثبت اطلاعات قرار دهد. در این دفتر به هر دانش‌آموز یک صفحه اختصاص دهد و هر زمان که بخواهد اطلاعاتی را که لازم می‌بیند در مورد آن دانش‌آموز ثبت کند. این نحوه یادداشت‌برداری هم در طراحی مرحله بعدی تدریس و هم در جلساتی که ممکن است با والدین داشته باشید به وی کمک می‌کند تا از اطلاعات مستند استفاده کند. باید توجه داشت که در سنجش مستمر ثبت اطلاعات فقط زمانی مفید خواهد بود که از آن اطلاعات به‌عنوان منبع و مأخذ طراحی مرحله‌ی بعدی تدریس یعنی بلافاصله استفاده شود. در چنین فرآیندی دانش‌آموزان هم نقش دارند چون آنان خود در مرکز یادگیری قرار دارند و نقش اصلی را در پرورش و یا اصلاح یک آموخته ایفا می‌کنند. هر چه آنان در فرایند آموزش بیشتر درگیر شوند بهتر می‌توانند آموخته‌های خود را گسترش دهند یا بهبود بخشند و به عبارتی شیوه‌ی آموختن را بهتر یاد می‌گیرند.

در فرایند ارزشیابی مستمر میزان پیشرفت هر دانش‌آموز اصل قرار می‌گیرد. و به هیچ وجه دانش‌آموزان با یک دیگر مقایسه نمی‌شوند. آنچه مهم است فراهم کردن شرایط و فضایی است که اجازه دهد هر دانش‌آموز در حد توان خود رشد کند.

ارزشیابی پایانی

ارزشیابی پایانی معمولاً در پایان هر دوره‌ی آموزشی انجام می‌شود و معلم بر اساس آن میزان پیشرفت دانش‌آموزان را پس از طی آن دوره ارزیابی می‌کند. آنچه این سنجش را به‌طور خاص از سنجش مستمر جدا می‌کند نحوه‌ی استفاده از نتایج آن است. نتایج این ارزشیابی معمولاً در طراحی مرحله بعدی تدریس نقش ندارد بلکه معمولاً برای قضاوت در مورد معینی مثل ارتقا دانش‌آموز به پایه بالاتر استفاده می‌شود. پیشنهاد می‌شود در ابتدای سال بعد، معلم این اطلاعات را به معلم پایه بالاتر دانش‌آموز دهد تا وی بتواند در

ابتدای کار در طراحی برنامه تدریس خود از آن استفاده کند.

اگرچه در پایه اول انتظار می رود معلم در طی سال می تواند در مورد هر دانش آموز به اندازه کافی اطلاعات جمع آوری کند و دیگر نیازی به سنجش و ارزشیابی پایانی نیست. با این حال می توان برای سنجش پایانی ایستگاه های فعالیت طراحی کرد. در این شیوه کار دانش آموز به طور انفرادی یا گروهی (به تشخیص معلم) در یک ایستگاه توقف می کند و فعالیتی که برای وی در آن ایستگاه طراحی شده انجام می دهد. معلم نیز براساس عملکرد وی و احتمالاً سیاهه ی رفتاری که تهیه کرده است قضاوت می کند. مثال هایی از این شیوه کار در زیر آمده است:

ایستگاه های ارزشیابی:

۱- سه یا چهار نوع سبزی معطر (دو نوع آن معطر باشد).

فعالیت: دانش آموز ویژگی هر سبزی را با استفاده از حداکثر حواس خود بیان کند. اگر به دانش آموزان روش استفاده از ذره بین را آموزش داده اید می توانید یک ذره بین هم در این ایستگاه بگذارید.

۲- مجموعه چند نوع دانه (که براساس رنگ یا اندازه یا نوع استفاده خوراکی و غیرخوراکی متفاوتند)

فعالیت: دانش آموز دانه ها را به دو گروه تقسیم کند و گروه ها را نام گذاری کند.

۳- یک جسم در داخل یک کیسه

فعالیت: دانش آموز جسم را بدون نام بردن طوری برای دانش آموز دیگر شرح دهد که آن دانش آموز بتواند جسم را بشناسد و نام برد.

۴- دو قطعه سنگ متفاوت

فعالیت: دانش آموز شباهت ها و تفاوت های سنگ ها را بیان کند و حدس زند از هر کدام چه استفاده ای می شود.

فعالیت: دانش آموز با استفاده از ابزاری که روی میز گذاشته شده نشان می دهد که خاصیت آهن ربایی از موادی مثل کاغذ یا شیشه عبور می کند و می تواند از این خاصیت استفاده کند و یک مورد استفاده از آهن ربا برای آسان شدن کارها پیشنهاد کند.

فعالیت: دانش آموز در یک تصویر مرتبط با محیط زیست می تواند نشان دهد که چه خطاهای زیست محیطی اتفاق افتاده است و می تواند جمله هایی برای عموم در جلوگیری از آن خطاها بنویسد.

فعالیت: می تواند یک مورچه (یا یک حشره) را به دقت و با ذره بین مشاهده کند و آن را با تصویری از مورچه که قبلاً براساس تصور خود رسم کرده مقایسه کند.

فعالیت های دیگری برای بروز خلاقیت ها (مثلاً وسایلی بگذارید که دانش آموزان نظر دهند اگر چطور بود بهتر بود. مثل طراحی یک شانه که بتواند بهتر سر را شانه کند و یا برس کفش و قوطی واکس و...) شیوه هایی برای سنجش توجه به مسایل زیست محیطی و کاهش مصرف انرژی... نیز می توانید طراحی کنید.

هدف این فعالیت ها این است که ذهن دانش آموز در هنگام سنجش هم فعال شود و امکان پیدا کند به روش های متفاوت فکر کند. مهم نتیجه کار نیست بلکه فرصتی است که دانش آموز پیدا می کند تا متفاوت، آزاد و خلاق فکر کند. بهتر است این کار به فعالیت های گروهی معلمان تبدیل شود. بدیهی است حاصل این کار تولیدی گروهی بسیار با ارزش تر و معتبرتر از تولید فردی معلم است.